

Ewa Pawłowska

Scenariusz lekcji języka polskiego w klasie III technikum z wykorzystaniem narzędzi TIK

Temat: Malowany słowem pejzaż – „Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym” Kazimierza Przerwy-Tetmajera.

Cele ogólne: przypomnienie cech impresjonizmu, analiza i interpretacja wiersza „Melodia mgieł nocnych” Kazimierza Przerwy-Tetmajera, utrwalenie wiadomości o środkach stylistycznych i ich funkcjach w tekście.

Środki dydaktyczne, pomoce: prezentacja multimedialna w programie Canva, zadania interaktywne w Genially autorstwa Agnieszki Powierskiej (*slajd 4. prezentacji*), karta pracy (na podstawie propozycji wydawnictwa Nowa Era), ćwiczenie w aplikacji Wordwall (*slajd 20. prezentacji*).

UWAGA: Wszystkie wykorzystywane informacje i materiały zawarte zostały w prezentacji, a kliknięcie w palec wskazujący odsyła do odpowiednich ćwiczeń interaktywnych
https://www.canva.com/design/DAF43sYbY_Y/l2jssquUI9b_9AlfBpN5Q/edit?utm_content=DAF43sYbY_Y&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Metody i formy pracy: praca z tekstem, rozmowa, metody aktywizujące, ćwiczenia praktyczne, praca indywidualna oraz z całą klasą.

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca:

1. Czynności organizacyjne, kontrola przygotowania do lekcji.
2. Zapisanie tematu, zapoznanie z celami zajęć.
3. Poinformowanie uczniów o największej w dziejach współczesnej Polski kradzieży muzealnej – jedyny obraz Claude’a Moneta w Polsce, znajdujący się obecnie w Poznaniu, został skradziony w 2000 roku (zob. <https://niezlasztuka.net/o-sztuce/jedyny-monet-w-polsce/>). Zadaniem uczniów jest odnalezienie zaginionego dzieła sztuki: <https://view.genial.ly/5f871df901a73210ef11479e/game-breakout-dziela-sztuki-w-tarapatach>:
  - a) przypomnienie charakterystycznych cech malarstwa impresjonistycznego – wspólne rozwiązanie quizu z użyciem tablicy interaktywnej; proponuję, by zadania *poszukiwania* oraz *właściwy obrazek* uczniowie wykonali samodzielnie z użyciem własnych telefonów komórkowych;
  - b) wspólne wpisanie kodu na tablicy i zapoznanie z obrazem Moneta, odnalezionym po 10 latach.

Faza realizacyjna:

1. Przypomnienie charakteru poznanych wcześniej utworów Kazimierza Przerwy-Tetmajera (związanych z postawą charakterystyczną dla schyłku XIX wieku –

dekadencką), wybranie tytułów autorstwa poety spośród wymienionych na tablicy (*slajd 6. prezentacji*).

2. Moda na Tatry – wskazanie na szczególne zainteresowanie artystów górami w XIX wieku.
3. Przypomnienie terminu *frazeologizm* – połączenia słów, których znaczenie jest powszechnie znane i utrwalone kulturowo; wskazanie, że każdy związek frazeologiczny jest metaforą, choć nie odwrotnie.
4. *Czym skorupka za młodu nasiąknie, tym na starość trąci* (podobnie jak: *Czego Jaś się nie nauczy, tego Jan nie będzie umiał*) – odniesienie frazeologizmu do dzieciństwa młodopolskiego poety.
5. Kazimierz Przerwa-Tetmajer uważany był za jednego z największych piewców piękna Tatr; zachęcenie do lektury jego najwybitniejszego utworu o tematyce tatrzańskiej – gawęd „Na skalnym Podhalu” (poeta wykorzystał stare legendy i podhalański folklor, barwnie ukazał obyczaje i mentalność górali, przedstawił ich jako uosobienie witalności, siły – zaprzeczenie biernej i pesymistycznej postawy dekadentów).
6. „Melodia mgieł nocnych” – samodzielna lektura wiersza, a następnie wysłuchanie recytacji z zamkniętymi oczami (*slajd 16.*).
7. Analiza i interpretacja utworu z pomocą zadań z podręcznika GWO „Sztuka wyrazu”:
  - rozmowa kierowana (określenie sytuacji lirycznej, bohatera lirycznego, wskazanie funkcji czasowników oraz „malarskich” środków wyrazu – zadania 1., 2., 4. ze s. 137.);
  - uczniowie tworzą samodzielnie notatkę w wybrany przez siebie sposób (zachęcam do mapy myśli oraz malowania).
8. Próba odpowiedzi na pytanie: *W jaki sposób można namalować wiersz?* Osoby chętne mogą to zrobić w czasie lekcji lub w domu.
9. Odnalezienie związków utworu z muzyką – wykonanie zadań z karty pracy, utrwalenie nazw środków stylistycznych i ich funkcji w tekście.
10. Poznanie terminu *synestezja* (w literaturze oraz jako szczególna zdolność, stan neurologiczny), przeczytanie przykładów (*slajd 18.*), odszukanie przykładów w wierszu Tetmajera.
11. Samodzielne uzupełnienie przez uczniów tabeli ze zmysłami (*slajd 20.*).
12. „Być impresjonistą to posiąść sztukę tworzenia metafor synestezyjnych” – prośba o utworzenie własnych metafor, zgodnych z wylosowanymi na kole fortuny nazwami zmysłów oraz zapisanymi w tabeli skojarzeniami (ćwiczenie Wordwall – *slajd 20.*). Zadanie uczniowie wykonują samodzielnie z użyciem telefonów.

Faza podsumowująca:

1. Zapisanie wniosków w karcie pracy.
2. Wymienienie cech impresjonizmu w literaturze na przykładzie omówionego wiersza.
3. Podanie pracy domowej: dla wszystkich – wykonanie zadania z arkusza diagnostycznego CKE (grudzień 2023), dla chętnych – wysłuchanie muzycznej interpretacji utworu (*slajd 21.*) lub dokonanie własnej (muzycznej, aktorskiej, plastycznej, tanecznej) interpretacji wiersza.
4. Wstawienie plusów/ocen za aktywność na lekcji.

Karta pracy

Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)

Cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody w kotlinie,

Lekko z wiatrem płasajmy po przestworów głębinie...

Okręcajmy się wstęgą naokoło księżycy,

Co nam ciała przezrocze tęczą blasków nasycy,

I wchłaniajmy potoków szmer, co toną w jeziorze,

I limb szumy powiewne i w smrekowym szept borze,

Pijmy kwiatów woń rzeźwą, co na zboczach gór kwitną,

Dźwięczne, barwne i wonne, w głąb wzlatajmy błękitną.

Cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody w kotlinie,

Lekko z wiatrem płasajmy po przestworów głębinie...

Oto gwiazdę, co spada, lećmy chwycić w ramiona,

Lećmy, lećmy ją żegnać, zanim spadnie i skona,

Puchem z mlecza się bawmy i ćmy błoną przezroczą,

I sów pierzem puszystym, co w powietrzu krąg toczą,

Nietoperza ścigajmy, co po cichu tak leci,

Jak my same, i w nikłe oplatajmy go sieci,

Z szczytu na szczyt przerzucimy się jak mosty wiszące,

Gwiazd promienie przybiją do skał mostów tych końce,

A wiatr na nich na chwilę uciszony odpocznie,

Nim je zerwie i w płąsy znów pogoni nas skocznie...

ZADANIE: Wskaż elementy akustyczne i muzyczne w wierszu Kazimierza Przerwy-Tetmajera *Melodia mgieł nocnych*. W tym celu wykonaj podane niżej czynności:

1. Policz i zapisz liczbę sylab w każdym wersie. Napisz, po której sylabie występuje średniówka (cezura, stały przedział między dwoma wyrazami dzielący wers na dwa człony).

2. Określ, które wyrazy w wierszu się rymują. Nazwij rodzaj rymów.

3. Wypisz wersy, które pełnią funkcję refrenu.

4. Zaznacz w tekście wyrazy, w których występują głoski *sz, cz, ż, ć, ś, ź, dź*.

Zabieg ten nazywamy _____

WNIOSKI:

Regularna budowa (wersz .....), obecność refrenu tworzą muzyczność, melodyjność utworu. Onomatopeje i instrumentacja głoskowa oddają nie tylko walory brzmieniowe przedstawionej w utworze ....., ale i tworzą ....., wzmacniają obrazowość tekstu – noc, tajemnicze ....., szum wiatru, ulotność ....., senną atmosferę.